

อุปนิสัยของคนไทยด้านการโอ้อวด ขี้อวด ลืมตัว ตอนที่ ๑/๒

วาทีน ศานติ สันติ

บทนำ

มนุษย์มีความจำเป็นจะต้องอยู่รวมกลุ่มกัน เป็นพวก และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่สังคมระดับหน่วยเล็ก ไปจนถึงหน่วยใหญ่ และมีการทับซ้อนกันของสังคม ผู้ที่เข้ามารวมกลุ่มมีมากมายหลายประเภท ในการรวมกลุ่มกันจะมีบุคคลที่มีความชอบและความเชื่อที่คล้าย ๆ กัน เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ระบบความเชื่อ ทศนคติ การดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน แม้จะอยู่กระจายกันก็ตาม แต่กระนั้นมนุษย์ก็ล้วนแต่มีความเป็นปัจเจกบุคคล มีความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ วิธีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างของตนเอง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างนี้มีมากมายเช่น การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง การอบรมสั่งสอนที่โรงเรียน การขัดเกลาทางสังคม เพื่อน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ฯลฯ ทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ปัจจุบันกลุ่มของสังคมไทยได้จัดเข้ากลุ่มใหญ่ ๆ ๓ กลุ่มคือ กลุ่มชนชั้นสูง กลุ่มชนชั้นกลาง และชนชั้นต่ำโดยมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เข้ามาเป็นตัวกำหนด ทำให้มีการศึกษาที่แตกต่างกัน อำนาจในการพัฒนาและการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ต่างกัน ความก้าวหน้าในรูปแบบต่าง ๆ นำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคมใหม่ ดังนั้นกลุ่มทางสังคมที่ได้รับการพัฒนาใหม่นี้จึงถูกแบ่งเป็น กลุ่มผู้ที่มีการศึกษา และกลุ่มผู้ไม่มีการศึกษา (ผจงจิตต์ อธิคมน์นทะ. ๒๕๔๓ : ๒๗)

บ่อยครั้งที่คนมีการศึกษาโอ้อวด ขี้อวด ในวิชาความรู้ที่ตนมี ใช้ความรู้ที่ตนมีดูถูกและรักแกลคนที่มีความรู้น้อยกว่า หากผลประโยชน์ทางมิชอบจากความรู้ที่ตนมี เช่นการคดโกง หากผลประโยชน์ใส่ตน การโอ้อวด ขี้อวดในบางครั้งก็เกิดจากการที่ตนมีความรู้แล้วพูดจาอวดอ้างแสดงคุณสมบัติที่ไม่เป็นความจริง เราจึงหมายรวมบุคคลทั้งสองประเภทนี้ได้ว่าคนลืมตัว

บทความนี้จะแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของคนไทยในด้านการโอ้อวด ขี้อวด และลืมตัวในเชิงลักษณะนิสัยที่ติดอยู่ในภาษาไทยในรูปของ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

เอกลักษณ์ของคนไทยในด้านการโอ้อวด ขี้อวด และลืมตัว

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์ (๒๕๔๓ : ๔๕) ได้ให้ความหมาย ของเอกลักษณ์ว่าลักษณะเด่นที่มีและเป็นผู้เฉพาะหมู่ กลุ่มสังคมหรือชาติใด ที่ชี้ถึงความเป็นตัวเอง เป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบแบบแผนอันเกิดจากปฏิบัติกันมา สังคมปรับปรุงสืบทอด จนกลายเป็นคุณค่าที่ยอมรับ เป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มนั้น ๆ จึงเกิดเป็นเอกภาพ ความมั่นคงเป็นปึกแผ่นรู้จักรักษาและทำให้เจริญรุ่งเรือง แต่กระนั้น คำว่าเอกลักษณ์ไม่ได้แสดงถึงลักษณะเด่นในทางด้านบวกเสมอไป หมายถึงถึงลักษณะเด่นในทางด้านลบด้วย

ประเสริฐ แยมกสินธุ์ ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยซึ่งทำให้คนไทยมีลักษณะนิสัย โอ้อวด ขี้อวด และลืมตัวไว้นี้ คือในด้านความเป็นปัจเจกบุคคลว่า เป็นการย้ำและให้คุณค่าการเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งมีอิทธิพลมาจากพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท โดยที่พุทธศาสนาให้ความพอใจและเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักหาความสุขจากตนและพึ่งพาตนเอง เช่นตนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยปกติคนไทยไม่ชอบให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของตน ไม่ต้องการบังคับจิตใจผู้อื่น ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียม (ดูใน ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. ๒๕๔๓ : ๕๔) การเน้นย้ำให้เห็นคุณค่าของตนเอง และการเชื่อมั่นในตนเองนั้นหากอยู่ในอำนาจของจิตใจด้านลบ อาจนำไปสู่การโอ้อวดตนเองได้

อีกลักษณะนิสัยหนึ่งคือ ความนิยมความโอ้อ่า นิสัยนี้เกิดจากการเชื่อมั่นและเกิดจากหยิ่งในเกียรติ แม้ว่าภายนอกจะดูฐานะต่ำ แต่ในใจไม่ยอมรับว่าตนเองด้อยต่ำ ถือว่าตนเองมีความสามารถเท่าเทียมคนอื่น ไม่ยอมให้ใครดูถูก จึงแสดงนิสัยด้วยการแสดงความโอ้อ่า เพื่อให้เกิดการยอมรับ ขอบมีตำแหน่งที่ได้ให้อำนาจและได้รับเกียรติ ชอบการแสดงเป็นคนมีหน้าใหญ่โต ชอบการยกยอจากผู้อื่น (ดูใน ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. ๒๕๔๓ : ๕๔)

วิรัช วิรัชนิการ (๒๕๔๖ : ๓๐ - ๔๑) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทย ว่า ไม่รู้จักประมาณตนเอง ต้องการมีหน้ามีตา พยายามรักษาหน้าตาและชื่อเสียงเกียรติยศ เข้าทำนองว่าหน้าใหญ่โต ไม่ต้องการให้เสียหน้า หรือทำอะไรโดยไม่คำนึงถึงฐานะของตน “ซื้บหายไม่ว่าขออย่าให้ข้าเสียหน้า” , “ซื้บหายไม่ว่าต้องการชื่อเสียง” ผลลัพธ์คือ คนไทยเป็นหน้ามั่งคั่งและยังจนลง ลักษณะ “จนไม่ลง”

อานนท์ อาภาภิรม (๒๕๑๙ : ๒๓ - ๒๔) ได้กล่าวถึงค่านิยมในเรื่องความหรูหราว่า คนไทยมักนิยมการปฏิบัติตนที่แสดงของของความหรูหรา หรือเพื่อบ่งบอกสถานภาพทางสังคมของตนว่า เป็นคนชั้นสูง เป็นคนมีเงิน เช่นนิยมการแต่งการหรูหรา การจัดงานใหญ่โต ที่แสดงออกถึงความหรูหรา หรือความโก้ การแข่งกันแต่งกายว่าใครจะหรูหรากว่ากัน บางรายถึงกับกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาจัดงานก็มี การใช้จ่ายเช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ซึ่งปัจจุบันนี้เราเห็นว่าผู้คนมากมายก็ยังมีค่านิยมเรื่องความโก้หรู ความหรูหรา และการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย เช่นใช้โทรศัพท์ราคาหลายหมื่นบาท ทั้ง ๆ ที่ใช้ประโยชน์จากโปรแกรมต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน การใช้รถยนต์ส่วนตัวราคาแพง หรือการแต่งกายด้วยสินค้ายี่ห้อจากต่างประเทศ ซึ่งราคาแพงมหาศาล ลักษณะนี้จึงเป็นลักษณะของการโอ้อวดอีกอย่างหนึ่ง เป็นการไม่ประมาณตนเอง

จากการที่คนในสังคมไทยมีนิสัยที่ชอบยกย่องผู้มีความรู้ เพราะเชื่อว่าคนมีความรู้ จะเป็นผู้รอบรู้และน่าเชื่อถือ บุคคลจึงต้องหาความรู้มาเลื่อนฐานะของตนเอง เพราะการมีความรู้หมายถึงการทำงานที่มีเกียรติมีตำแหน่งดีขึ้น อันที่จริงผู้รู้นั้นมีทั้งที่ผู้จริงและรู้ไม่จริง ผู้ที่รู้จริงก็ดีไป แต่ผู้ที่ไม่จริงก็คือผู้ที่ไม่รู้ไม่ลึกซึ้งแต่ก็ทำเป็นรู้ เพื่อตำแหน่ง ลาภ ยศ สรรเสริญ เป็นการทำให้เสียงาน ผมงที่ได้กลายเป็นไม่ดีสักอย่าง เป็นการหลอกตัวเองและหลอกคนอื่น (สุพัตรา สุภาพ. ๒๕๓๔ : ๑๔) ลักษณะนี้จึงเข้ากับความหมายของคนที่ชอบโอ้อวด อวดอ้าง และเป็นการลืมตัวในที่สุด

เขียนโดย วาทีน ศานต์ สันติ

วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 10:51 น.

อีกลักษณะนิสัยหนึ่งของคนไทยที่เอามาพิจารณาประกอบคือ การไม่เห็นเห็นใครเหนือกว่า ซึ่งสอดคล้องกับคำพังเพยที่ว่า “เสือสองตัวอยู่ถ้ำเดียวกันไม่ได้” ฉะนั้นใครดีกว่าใคร อีกฝ่ายที่ดีไม่เท่าจะไม่พอใจและหาทางว่ากล่าวหรือกลั่นแกล้งเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือไม่ก็โอ้อวดตนเอง (สุพัตรา สุภาพ. ๒๕๓๔ : ๒๘)

จากลักษณะนิสัยที่กล่าวไป ทำให้คนไทยในระดับชาวบ้านค่อนข้างมีอิสระทางความคิด สามารถวิพากษ์และวิจารณ์ผู้อื่นที่อยู่ในระดับต่ำกว่า หรืออยู่ในระดับเดียวกัน ดังนั้น นิสัย โอ้อวด ขี้อวด และลืมตัวจึงเกิดขึ้น บทความนี้จะขอแยกประเด็นเป็นสองประเด็นคือ ๑) การโอ้อวด ขี้อวด และการลืมตัว ๒) ให้ความรู้จักเจียมตัว ไม่โอ้อวด มุ่งการสอนหรือการเตือน

๑. การโอ้อวด ขี้อวด และการลืมตัว

คางคกขึ้นวอ

ความหมาย : คนที่มีฐานะต่ำต้อยต่ำพอได้ดิบได้ดีมักแสดงกริยาอวดดีลืมตัว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒. ๒๔๔) และคนชั้นต่ำที่ไม่เคยมีเคยได้สิ่งทีเกินคาดหมายแล้วมามีได้ขึ้น เป็นกริยาที่เห็นว่าตื่นเห่อต่าง ๆ (กาญจนาศุภนธ์. ๒๕๓๘ : ๑๑๖) เป็นการเปลี่ยนเทียบกริยาของคนที่มีนิสัยพอได้ดีมักแสดงกริยาอวดดีลืมตัวกับคางคก ที่ลักษณะประจำของคางคกมักจะขีดหัวชูคางเวลาที่เกิดอะไรขึ้นกันมัน โดยมีเรื่องเล่าว่า คางคกตัวหนึ่งได้ตามเสด็จพระราชาโดยพระองค์ทรงเมตตาที่นั่งบนวอพระที่นั่งด้วย ครั้นเพื่อกลับมายังหมู่บ้านของคางคก คางคกก็ยังขีดหัวชูคอทำท่าเหมือนยังนั่งอยู่บนวอของพระราชา (คณั เมธิตานนท์. ๒๕๔๘ : ๑๙) ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับสำนวนไทยเช่น กิ้งก่าได้ทอง และ วัวลืมตีน เป็นต้น ดังปรากฏในโคลงสำนวนสุภาษิตไทยดังนี้

“ข้าโซ่โซ่เข้าช่วย ถูกหวาย

ยากจกโซ่คออันวย ลากให้

อวดหยิ่งนี้กว่าววย ลืมโคตรตนเอง

คางคกขึ้นวอได้ เชิดหน้าชูคอ” (สุทธิ ภิบาลแทน. ๒๕๔๕ : ๖๖)

กิ้งก่าได้ทอง

ทำแก๊วเนื้อแก๊วหนังหัวพอง เหมือนกิ้งก่าได้ทองผูกคอไว้” (ศักดิ์ศรี แยมันดดา.๒๕๔๔ : ๑๘)

วัวลืมตีน

ความหมาย : เหลิง เheim ไม่เจียมตัว ฯลฯ มักมีคำพูดเพิ่มขึ้นว่า “ข้าลืมตัว วัวลืมตีน” (กาญจนาภรณ์. ๒๕๓๘ : ๕๓๔) หมายถึงคนที่ลืมตัว ลืมกำพิตตนเอง
หยิ่งผยองในฐานะปัจจุบันโดยลืมอดีตความเป็นมาของตน ส่วนนวนิยายใช้กับคนที่เคยยากจนข้นแค้น ปากกัดตีนถีบ เพื่อให้มีกิน แต่เมื่อมีฐานะดีขึ้น
กลับลืมตัวตนในอดีตของตน หยิ่งยโส ยกตนข่มท่านอยู่เสมอ ดังปรากฏในโคลงสำนวนสุภาพิตไทยดังนี้

“วัวลืมตีนย้าน้ำ โคลนตม

คนแค้นลืมปฐมกาล โคตรเหง้า

ดูจว่าวร้อนหลงลม สูดปาน

ได้ดิบได้ดีแล้วเจ้า ห่อนรู้ตนเอง” (สุทธิ ภิบาลแทน. ๒๕๔๕ : ๒๘๑)

จมน้ำลง, จนแล้วไม่เจียม

การจมน้ำลงเป็นการเปรียบเทียบเรือที่รั่ว ฝูงแต่ไม่ยอมจม ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒. ๒๘๘) คือ
เคยทำตัวใหญ่มาแล้วทำให้เล็กลงไม่ได้ มักใช้แก่คนที่เคยมั่งมีหรือรุ่งเรืองมาก่อน เมื่อยากจนหรือตกอับลงก็ยังทำตัวเหมือนเดิม กาญจนาภรณ์ (๒๕๓๘ : ๑๓๙)
ได้ให้ความหมายว่า อยู่ในฐานะที่ไม่อาจลดตัวลงได้ เช่นคนเป็นเศรษฐีมีหน้าตาใหญ่โต จะมีจะทำอะไรก็ล้วนแต่ใหญ่โตมาแล้ว ครั้นจนลง จะทำอะไรเล็กน้อยก็เสียหน้า
เลยต้องทำอะไรใหญ่โตตามเดิม ทั้ง ๆ ที่อึดอัดขาดแคลนเต็มที ส่วนนวนิยายที่มีความหมายเหมือนกันคือ “จนแล้วไม่เจียม”
โคลงสำนวนสุภาพิตไทยกล่าวถึงสำนวนนี้เอาไว้ว่า

“ยามรวยมีทรัพย์สิน คล่องมือ

เขียนโดย วาทิน ศานต์ สันติ
วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 10:51 น.

ความหมาย เอาอำนาจที่ตนมีมาข่มผู้อื่นที่อยู่ในฐานะต่ำกว่า ดนัย เมธิตานนท์ (๒๕๔๘ : ๑๑๐) ได้ให้ที่มาของสำนวนนี้ว่าอาจมาจากบาตรพระสงฆ์ที่มี ๓ ขนาด คือขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ซึ่งมีความจุแตกต่างกัน เมื่อพระสงฆ์จะตวงวัดอะไรก็เอาบาตรของตนออกมาเป็นเกณฑ์วัด ใครมีบาตรใหญ่ก็จะนำออกมาใช้ แล้วถือว่าของตนถูกกว่าพระสงฆ์ที่มีบาตรเล็กกว่าปรากฏในโคลงสำนวนสุภาษิตไทยดังนี้

“พูดดีพูดถูกต้อง เจริญ กันเอ๋ย

ผิดถูกเหตุผลหา เอ๋ยอ้าง

อย่าเอาบาตรใหญ่มา เข้าม่ม

ใช้วิธีเสริมสร้าง สฤษฏ์ในธรรม” (สุทธิ ภิบาลแทน. ๒๕๔๕ : ๓๔๒)

ลูกสมภารหลานเจ้าวัด, ลูกท่านหลานเธอ

ความหมาย : ลูกเจ้านาย หรือ ลูกผู้มีอำนาจที่จะแสดงอำนาจแก่คนที่มีอำนาจน้อยกว่า ในสมัยก่อนที่การศึกษาต้องขึ้นอยู่กับวัด ชาวบ้านจะนิยมส่งลูกหลายไปรับเรียนที่วัด เด็กบางคนเป็นหลานของเจ้าอาวาส เด็กบางคนเป็นลูกของเจ้านาย ก็จะได้รับความรักจากเด็กคนอื่นที่เรียนร่วมกันแต่มีฐานะต่ำกว่า เด็กเหล่านี้ก็ต้องระมัดระวังตัวไม่ไปทำอะไรขัดใจเด็กเหล่านั้น (ดนัย เมธิตานนท์ ๒๕๔๘ : ๑๓๔) มีความเหมือนกับสำนวน “ลูกท่านหลานเธอ” เปรียบดั่งโคลงสำนวนดังนี้

“ญาติมิตรคนไกลชิด ได้งาน เร็วเฮย

ตั้งลูกหลานสมภาร ผากไว้

อีกญาติมิตรสนิทนาน แนบแน่น

หากมาลำเอียงไซ้ แน่แท้คนซัง” (สุทธิ ภิบาลแทน. ๒๕๔๕ : ๒๗๒)

บอกหนังสือสังฆราช, สอนจะเข้้วยน้ำ, สอนลูกแกะให้เล็มหญ้า

ความหมาย เป็นการสั่งสอนผู้มีความรู้มากกว่าตน หรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อยู่แล้ว ซึ่งมีความหมายเดียวกับสำนวน “สอนจะเข้้วยน้ำ” และ “สอนลูกแกะให้เล็มหญ้า” ส่วนนี้นั้นมาจากเรื่องศรีธนชัยคือ ศรีธนชัยเดินไปที่ข้างกุฏิสังฆราชเห็นคัมภีร์ตกอยู่ที่พื้นก็บอกให้สังฆราชทราบเลยใช้เหตุการณ์ไม่ไปเข้าเฝ้าพระราชหาลายวัน พระราชจึงรับสั่งให้ตามตัวเพื่อถามถึงสาเหตุ ศรีธนชัยพูดว่าต้องไปบอกหนังสือสังฆราช พระราชถามว่าศรีธนชัยมีความรู้มากแค่ไหนจึงไปบอกหนังสือ ศรีธนชัยไม่ตอบ พระองค์จึงตรัสถามสังฆราช สังฆราชพูดว่าบอกในที่นี้ไม่ได้หมายถึงสอนอย่างที่เขาพระทัย แต่บอกคือ บอกว่าหนังสือหล่นที่พื้น (กาญจนาคพันธุ์. ๒๕๓๘ : ๕๖๑) ส่วนสำนวนคำว่า สอนจะเข้้วยน้ำมีความหมายว่า สอนคนที่มีความรู้ไม่ได้อยู่แล้วให้มีปัญญามากขึ้น ส่วนนี้บางทีก็ใช้เป็นกลางคือ สอนหรือบอกแนะมาให้เขาทำอะไรที่เขาเป็นอยู่แล้ว แต่สอนมากหมายถึงสอนคนที่สันตปาฬให้มีปัญญา ซึ่งแล้วก้ก่อเรื่องร้ายในภายหลัง (กาญจนาคพันธุ์. ๒๕๓๘ : ๕๖๐) ดังปรากฏในโคลงสุภาษิตเกาต์ดังนี้

“สั่งสอนสัตว์จะเข้ คงคา

ให้แหวกวนเวียนวา ริห้วย

เปรียบปราชญ์สั่งสอนสา นุศิษย์ พาลแฮ

มันเก่งโกงยิ่งย่ำ อย่าเยี่ยงยักสอน” (กาญจนาคพันธุ์. ๒๕๓๘ : ๕๖๐)

ฝรั่งขึ้นก, ฝรั่งบางเสาธง, ฝรั่งกังไส

ความหมาย เรียกคนที่ชอบทำตัวเป็นฝรั่ง ซึ่งหมายถึงการเลียนแบบหนึ่ง คือเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่สิ่งหนึ่งเช่น เมื่อเรียนจบจากต่างประเทศกลับมา ก็ยังปฏิบัติตนเหมือนกับอยู่ที่ต่างประเทศ กินของพื้นบ้านที่เคยกินไม่ได้ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็แต่งอย่างฝรั่ง พูดไทยคำภาษาอังกฤษคำการลิ้มราก็ของของตัวเอง ลิ้มตนเองนั้นเอง คำว่า “ฝรั่งขึ้นก” ไซสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (๒๕๓๙ : ๑๙๐ - ๑๙๑) ได้อธิบายไว้ดังนี้ หมายถึงฝรั่งที่เป็นผลไม้พันธุ์หนึ่งมีลูกเล็ก ใส่น้ำตาลมีรสอร่อยพอสมควร แต่ก็สุ้งลูกใหญ่ไม่ได้ คนจึงไม่นิยมกิน เช่นเดียวกับ “ฝรั่งบางเสาธง” ก็เป็นชื่อพันธุ์ของฝรั่งที่อยู่ฝั่งธนบุรี นับเป็นผลไม้ขึ้นชื่อของที่นี่ ส่วนคำว่า และ “ฝรั่งกังไส” โดยเฉพาะ “กังไส” เป็นชื่อแคว้นหนึ่งของจีนที่ขึ้นชื่อเรื่องถ้วยปั้น ส่วน “ฝรั่งกังไส” นั้นได้มาจากพวกฝรั่งที่ทำถ้วยชามเลียนแบบชามกังไสของจีน แต่เอาสำนวนนี้มาเรียกคนจีนที่ทำตัวเป็นฝรั่งหรือคนทั่ว ๆ ไปที่ทำตัวเป็นฝรั่ง พระราชนิพนธ์โคลงบ้านมิกลอนตอนหนึ่งที่เกี่ยวกับสำนวนฝรั่งบางเสาธงว่า

“มามัวดูอยู่เช่นนี้ไหนรอด เห็นจะจอดเจ็บใจจนไผ่ผอม

ฝรั่งชาวพีเกลียดขี่เกียจตอม ไม่งามพร้อมเหมือนฝรั่งบางเสาธง” (กาญจนาศุภพันธุ์. ๒๕๓๘ : ๓๗๗)

วัดรอยเท้า, วัดรอยตีน

ความหมายตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๒. ๑๐๕๘) คือ เทียบดูว่าสู้พอได้หรือไม่ เช่นลูกศิษย์วัดรอยเท้าครู, คอยเทียบตัวเองกับผู้ที่เหนือกว่าเพื่อชิงดีชิงเด่น เช่นลูกน้องวัดรอยตีนหัวหน้า กาญจนาศุภพันธุ์ (๒๕๓๘ : ๕๓๐) ได้ให้ความหมายว่า เป็นสำนวนที่มุ่งจะตอบแทน มุ่งแก้แค้น มุ่งอาฆาต ฯลฯ เป็นสำนวนใช้กับลูกที่คิดจะสู้กับพ่อ ผู้น้อยคิดจะหักล้างผู้ใหญ่ที่เคยบังคับบัญชาตนมาก็ได้ ความหมายในที่นี้อาจหมายถึงการไม่เจียมตัว หรือการลืมตัวได้ในทางหนึ่ง สำนวนนี้มาจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนที่สู้กับทรพาทพของตนดังนี้

“มาจะกล่าวบทไป ถึงทรพีใจหาร

เทวรักษ์มาช้านาน ในถ้ำสุรกานต์พรายพรรณ

เหมือนได้กินนมมารดร มีกำลังฤทธิ์รอนแรงขันธ์

เจริญวัยใหญ่ขึ้นทุกวัน ก็เที่ยวสัญจรออกมา

ลองเชิงเรื้องรองคะนองไพร ไล่เลี้ยวเสียวขวิดหินผา

ตามสะกดบทจรทรรพา วัดรอยบาทาบิดาตุ

เห็นเท้าเดิบใหญ่คล้ายคลึง ก้ำกึ่งพอจะตอบต่อสู้

เขียนโดย วาทิน ศานต์ สันติ

วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 10:51 น.

หมายเขมนั้นจะเป็นศัตรู

วันนี้ตัวกูกับบิดา

จะได้ลองฤทธิ์ชีวิตกัน

ประจัญตุกำลังให้หนักหนา

คิดแล้วแอบพุ่มชุ่มกายกายา

จับกลืนเหย้าอยู่ริมธาร” (ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา.๒๕๔๔ :๑๑๖ – ๑๑๗)

ในเรื่องพระอภัยมณีก็ได้กล่าวไว้เช่นกัน

“แม่มลูกชั่วหัวดื้อทำซื่อรู้

จนพี่ป้ายาปู้ไม่รู้จัก

ผลาญพงศ์เผ่าเหล่ากอทรลักษณ์

ชื่อว่าอภัยภูษาติงพิช

เหมือนพวกมึงซึ่งไม่รู้จกกูนี้

ดังทรพีวัดรอยจะคอยขวิด” (กาญจนาศพนธ์. ๒๕๓๘ : ๕๓๑)

ในโคลงสำนวนสุภาษิตไทยที่แต่งในปัจจุบันก็ได้กล่าวถึงการวัดรอยเท้าไว้เช่นกัน8nv

“วัดที่แบ่งโนนดไว้

วัดวา

วัดที่แบ่งเนื้อหา

เขตให้

สอบวัดคิดราคา

สูงต่ำ

หากวัดรอยตีนไซ้

แน่แท้เนรคุณ” (สุทธิ ภิบาลแทน. ๒๕๔๕ : ๒๗๙)

เห็นงจกเป็นดอกบัว

ความหมายคือการเห็นผิดเป็นชอบ เห็นสิ่งที่ไม่ดีเป็นดี มาจากชาดกเรื่อง มิตตวินทชาดก ครั้นนั้นพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นเทวดาไปเที่ยวเมืองนรก ไปเห็นมิตตวินททำร้ายมารดาตายไปตกนรก กำลังได้รับความทุกข์ทรมานจากการที่มีกลจักรครอบงำที่หัว กงจักรหมุนรอบหัวจนเลือดไหลโหม พระโพธิสัตว์แลเห็นกงจักรนั้นกลายเป็นดอกบัวจึงเอามารอบศีรษะตนเอง (ตนัย เมธิตานนท. ๒๕๔๘ : ๑๐๘) ส่วนวนนี้ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง เพลงยาวกรมหมื่นสฤติ

“แต่แรกรักหักจิตไม่คิดกลัว เห็นจักรหลอกเป็นกอดบัวก็เผลอมา

ครั้นเห็นชัดสีเมื่อพลัดเข้าติดตั้ง จะถอนทั้งก็ไม่ขาดเหมือนปรารภนา” (กาญจนาศุภนธ์. ๒๕๓๘ : ๖๔๕)

เพลงยาวคุณพุ่ม

“ในชาตินี้มีได้อยู่ชูลอง เพราะคะนองหนีบุญมนัมนา

ตุงจักรหักเห็นเป็นผกา ต้องออกมาใช้ชาติญาติเวร” (กาญจนาศุภนธ์. ๒๕๓๘ : ๖๔๕)

วาทิน ศานต์ สันติ

(อ่านต่อใน จริงหรือไม่ คนไทยโอ้อวด ขี้อวด ลืมตัว ตอนที่ ๒))

เขียนโดย วาทิน ศานต์ สันติ

วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 23 ตุลาคม 2013 เวลา 10:51 น.
